

ТЕОРІЯ ВИБОРУ АЛЬТЕРНАТИВ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>12 Інформаційні технології</i>
Спеціальність	<i>122 Комп'ютерні науки</i>
Освітня програма	<i>Комп'ютерні технології в біології та медицині</i>
Статус дисципліни	<i>Обов'язкова</i>
Форма навчання	<i>Очна (денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>5 кредитних модулів ECTS (150 годин)</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Екзамен/ модульна контрольна робота/розрахунково-графічна робота</i>
Розклад занять	<i>Згідно розкладу на сайті http://rozklad.kpi.ua/ Лекції (раз на тиждень), комп'ютерні практикуми (раз на тиждень) Для заочників не передбачено_</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>доктор технічних наук, професор Файнзільберг Леонід Соломонович , fainzilberg@gmail.com, bmk-fls-fbmi@lll.kpi.ua http://fainzilberg.irtc.org.ua/ кандидат технічних наук Піднебесна Галина Анатоліївна pidnebesna@ukr.net, bmk-pha-fbm@lll.kpi.ua</i>
Розміщення курсу	<i>Лекції: https://us04web.zoom.us/j/9899249275? pwd=cjhsRXhpSFhPeDJFQnRLa3JJUXhwQT09 Ідентифікатор конференції: 989 924 9275 Код доступу: FeGX3R Числовий пароль: 032684 Практичні заняття: Платформа "Google клас ". Посилання на дистанційний ресурс "Теорія вибору альтернатив" : 3K-31 https://classroom.google.com/c/NzA5NTY3NjM4Njky 3K-32 https://classroom.google.com/c/NzA5NTY5OTk1MjQ5 3K-33 https://classroom.google.com/c/NzA5NTcwMzAyNjM3</i>

Розподіл годин

семестр	Лекції	Практичні	Самостійна робота
<i>осінній семестр</i>	<i>36</i>	<i>36</i>	<i>78</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна "Теорія вибору альтернатив" відіграє суттєву роль в підготовці бакалаврів за спеціальністю 122 "Комп'ютерні науки". Вивчення дисципліни сприяє розвитку та здатності до системного мислення, формування у студентів професійних компетентностей, виробничо-технологічної, організаційно-управлінської, науково-дослідної діяльності..

Навчальна дисципліна вивчає: основні поняття, означення і сучасні методи прийняття рішень при виборі альтернатив, що ґрунтуються на критеріях та мові бінарних відношень; охоплює теоретичні засади та практичні рекомендації пошуку оптимальних рішень в умовах конфлікту, ризику та апріорної невизначеності, а також традиційні та оригінальні математичні моделі колективних рішень.

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів компетентностей у відповідності до освітньо-професійної програми "Комп'ютерні науки".

Методи навчання: пояснювально-демонстраційний, частковопошуковий, дослідницький, метод проблемного викладання, комунікативний з елементами рольової та ділової гри, метод навчальних проєктів. Інноваційні способи і методи, що використовуються в освітньому процесі, засновані на застосуванні сучасних досягнень науки та інформаційних технологій, спрямовані на підвищення якості підготовки шляхом розвитку "soft-skills" (творчих здібностей, креативності, комунікації, роботи в групі і самостійно); націлені на активізацію творчого потенціалу та самостійності. Лекційний матеріал здобувачі отримуватимуть через засоби телекомунікаційного зв'язку в асинхронному режимі (переважно у вигляді презентацій). Практичні заняття відбуватимуться шляхом виконання завдань, передбачених робочою програмою (силабусом), переважно асинхронно.

Інтегральна компетентність(ОП введено в дію Наказом ректора НОД/434/24 від 10.06.2024 р.):

ІК - Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі комп'ютерних наук або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів комп'ютерних наук, інформаційних технологій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Спеціальні (фахові) компетентності(ОП введено в дію Наказом ректора НОД/434/24 від 10.06.2024 р.):

ЗК 1- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 6 - Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11 - Здатність приймати обґрунтовані рішення

ФК 1 - Здатність до математичного формулювання та досліджування неперервних та дискретних математичних моделей, обґрунтування вибору методів і підходів для розв'язування теоретичних і прикладних задач у галузі комп'ютерних наук, аналізу та інтерпретування.

ФК 3 - Здатність до логічного мислення, побудови логічних висновків, використання формальних мов і моделей алгоритмічних обчислень, проектування, розроблення й аналізу алгоритмів, оцінювання їх ефективності та складності, розв'язності та нерозв'язності алгоритмічних проблем для адекватного моделювання предметних областей і створення програмних та інформаційних систем.

ФК 6 - Здатність до системного мислення, застосування методології системного аналізу для дослідження складних проблем різної природи, методів формалізації та розв'язування системних задач, що мають суперечливі цілі, невизначеності та ризику.

ФК 21 - Здатність до застосування методів штучного інтелекту для комп'ютерного вирішення когнітивних задач, в умовах неповноти, неточності та суперечливості знань про об'єкт дослідження, а також для розв'язання задач без чіткого заданого алгоритму.

Програмними результатами навчання після вивчення дисципліни “Теорія вибору альтернатив” є (ОП введено в дію Наказом ректора НОД/434/24 від 10.06.2024 р.):

ПРН 5 - Проектувати, розробляти та аналізувати алгоритми розв’язання обчислювальних та логічних задач, оцінювати ефективність та

складність алгоритмів на основі застосування формальних моделей алгоритмів та обчислюваних функцій.

ПРН 17 - Розв’язання складних спеціалізованих завдань та практичних проблем у галузі інтелектуальних інформаційних технологій та інтелектуального аналізу даних в процесі професійної діяльності, що передбачає застосування сучасних методів, моделей, алгоритмів машинного навчання, штучного та обчислювального інтелекту.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна відноситься до нормативних дисциплін циклу професійної підготовки, формує навички у студентів із освітньо-професійної програми «Комп’ютерні технології в біології та медицині» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і базується на знаннях з ПО1 Математичний аналіз.

Теоретичні знання та практичні навички, що отримані під час вивчення навчальної дисципліни “Теорія вибору альтернатив”, використовуються під час опанування наступних дисциплін: “Методи та системи штучного інтелекту”, “Вступ до інтелектуального аналізу даних”.

3. Зміст навчальної дисципліни

Перелік розділів і тем всієї дисципліни

Розділ 1. Загальні основи теорії прийняття рішень

Тема 1.1 Базові поняття та означення.

Тема 1.2 . Критеріальна мова опису альтернатив.

Тема 1.3 Бінарні відношення.

Розділ 2 Багатокритеріальний вибір альтернатив

Тема 2.1 Специфіка багатокритеріальної задачі

Тема 2.2 .Математичні основи методу Сааті та методу динамічного програмування

Тема 2.3 Прийняття рішень в умовах конфлікту

Тема 2.4 Методи розв’язування матричної гри.

Тема 2.5 Елементи теорії статистичних рішень

Розділ 3 Методи прийняття колективних рішень

Тема 3.1 Теорія раціонального вибору.

Тема 3.2 Оптимальні моделі прийняття колективних рішень

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література

1. Файнзільберг Л. С., Жуковська О. А., Якимчук В. С. Теорія прийняття рішень : підручник для студентів спеціальності «Комп'ютерні науки та інформаційні технології», спеціалізації «Інформаційні технології в біології та медицині». – Київ : Освіта Україна, 2018. – 246 с.
2. Жуковська О. А., Файнзільберг Л. С. Математичні моделі колективних рішень: монографія. – Київ : Освіта Україна, 2018. – 160 с.

Додаткова література:

1. Fainzilberg Leonid, Muzyka Yaryna. The models for estimation of the arterial pressure with the usage of the finger photoplethysmogram on smartphone // International journal of current advanced research. – 2021. – Vol.10. – Issue 11 (B). – P. 25545-25548.
2. Fainzilberg L.S., Matushevych N.A. Comparative evaluation of convergence's speed of learning algorithms for linear classifiers by statistical experiments method // Кибернетика и вычислительная техника. – 2018. – № 2 (192). – С. 6-22.
3. Волошин О.Ф., Мащенко С.О. Моделі і методи прийняття рішень: Навчальний посібник з грифом МОН. – Київ : ВПЦ «Київський університет», 2010. (<http://www.cyb.univ.kiev.ua/library/books/voloshyn-20.pdf>).
4. Зайченко Ю.П. Дослідження операцій. Підручник. Сьоме видання, перероблене та доповнене. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2006. – 816 с.
5. Мельник І.М., Піднебесна Г.А. Особливості застосування методу гілок і границь в задачі вибору оптимальної регресійної моделі // Індуктивне моделювання складних систем: Зб. наук. пр. — К.: МННЦ ІТС НАН та МОН України, 2012. — Вип. 4. — С. 128-136.
6. Fainzilberg Leonid S. Plausible but Groundless Premises when Constructing Diagnostic Models // Journal of Automation and Information Sciences. – 2020. – Vol. 52. – Issue 5. – P. 38-50.
7. Fainzilberg L.S. New Approaches to the Analysis and Interpretation of the Shape of Cyclic Signals // Cybernetics and Systems Analysis. – 2020. – Vol. 56. – No. 4. – P. 665-674. я О.А., Файнзільберг Л.С. Интервальное обобщение байесовской модели принятия коллективного решения в конфликтных ситуациях // Кибернетика и системный анализ. – 2005. – № 3. – С. 133–144.
8. http://fainzilberg.irtc.org.ua/?page_id=8

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни(освітнього компонента)

№	Тема	Програмні результати навчання	Основні завдання	
			Контрольний захід	Термін виконання
1	Тема 1.1 Базові поняття та означення	ЗК 1, ЗК 11	-	1-ий тиждень
2	Тема 1.2 Критеріальна мова опису альтернатив	ПРН 17, ЗК 1, ЗК 11, ФК 1, ФК 3, ПРН 5	Комп'ютерний практикум 1	1-ий тиждень
	Тема 1.3 Бінарні відношення	ПРН 17, ЗК 1, ЗК 11, ФК 1,	Комп'ютерний	2-ий тиждень

		ФК 3, ПРН 5	практикум 2	
3	Тема 2.1 Специфіка багатокритеріальної задачі	ПРН 17, ЗК 1, ЗК 11, ФК 1, ФК 3, ПРН 5	Комп'ютер ний практикум 3	3-ий тиждень
4	Тема 2.2 Математичні основи методу Сааті та методу динамічного програмування	ПРН 17, ЗК 1, ЗК 11, ФК 1, ФК 3, ПРН 5	Комп'ютер ний практикум 4	4-ий тиждень
5	Тема 2.3 Прийняття рішень в умовах конфлікту	ПРН 17, ЗК 1, ЗК 11, ФК 1, ФК 3, ПРН 5	Комп'ютер ний практикум 5	5-ий тиждень
6	Тема 2.4 Методи розв'язування матричної гри	ПРН 17, ЗК 1, ЗК 11, ФК 1, ФК 3, ПРН 5	Комп'ютер ний практикум 5	6-ий тиждень
7	Тема 2.5 Елементи теорії статистичних рішень	ПРН 17, ЗК 1, ЗК 11, ФК 1, ФК 3, ПРН 5	Комп'ютер ний практикум 6	7-ий тиждень
8	Тема 3.1 Теорія раціонального вибору	ПРН 17, ЗК 1, ЗК 11, ФК 1, ФК 3, ПРН 5	Комп'ютер ний практикум 7	8-ий тиждень
9	Тема 3.2 Оптимальні моделі прийняття колективних рішень	ПРН 17, ЗК 1, ЗК 11, ФК 1, ФК 3, ПРН 5	Комп'ютер ний практикум 8	9-ий тиждень

Рекомендації щодо засвоєння навчальних занять (у формі деталізованого опису кожного заняття та запланованої роботи):

Лекційні заняття

№ з/п	Теми лекційних занять	Кількість год
1	Вступ та загальна характеристика. Історія розвитку та загальна характеристика проблеми, структура задачі та види моделей прийняття рішень.	2
2	Критеріальна мова опису альтернатив. Означення терміну «Критерій». Однокритеріальний та багатокритеріальний вибір. Суперкритерій. Пошук альтернатив з заданими якістьями. Множина Парето. Рішення на основі критеріїв, що мають пріоритети.	2
3	Бінарні відношення. Означення терміну «Бінарне відношення». Основні припущення мови бінарних відношень. Способи визначення бінарного відношення. Методи структурування альтернатив. Метод Electre.	2

4	Метод аналізу ієрархій (Метод Сааті). Основні переваги методу Сааті. Узагальнена схема ієрархії. Основні аксіоми методу Сааті. Основні аксіоми методу Сааті. Власний вектор та вслане число. Визначення елементів парних порівнянь. Математичний опис методу Сааті.	2
5	Багатокритеріальний вибір. Загальні особливості багатокритеріальної оптимізації. Метод головного критерію. Метод послідовних поступок. Загальні зауваження до багатокритеріальної оптимізації.	2
6	Метод динамічного програмування. Загальна характеристика методу. Принцип Белмана. Загальна схема реалізації методу динамічного програмування.	2
7	Метод оптимальної зупинки. Опис задачі оптимальної зупинки. Елементи теорії ймовірності	2
8	Прийняття рішень в умовах конфлікту. Частина 1. Базові поняття та означення теорії ігор. Гра в нормальній (стратегічній) формі. Гра з нульовою сумою.	2
9	Прийняття рішень в умовах конфлікту. Частина 2. Поняття «платіжна матриця». Приклади аналізу простих ігор. Оптимальна стратегія гри.	2
10	Матрична гра в чистих стратегіях. Оптимальна стратегія гри. Нижня та верхня ціна гри. Сідлова точка. Теорема про сідлові точки.	2
11	Матрична гра в змішаних стратегіях. Приклад матричної гри з нульовою сумою. Змішана стратегія. Теорема Неймана. Спрощення платіжної матриці.	2
12	Графоаналітичний метод розв'язку матричних ігор. Послідовність розв'язування задачі. Ілюстрація методу. Теорема про активні стратегії.	2
13	Загальний розв'язок матричної гри. Частина 1. Послідовність розв'язування задачі. Модифікація платіжної матриці. Зведення задачі до методу лінійного програмування.	2
14	Загальний розв'язок матричної гри. Частина 2. Узагальнена стратегічна гра. Домінантна стратегія. Рівновага за Нешем.	2
15	Наближений розв'язок матричної гри. Метод Брауна-Робінсона. Віртуальна партія. Формальний опис процедури Брауна-Робінсона. Переваги та недоліки методу.	2
16	Елементи теорії статистичних рішень. Прийняття рішень в умовах ризику. Матриці вигравів та ризиків. Критерій Лапласа. Критерій Вальда. Критерій Гурвіца. Критерій Севіджа. Байєсова стратегія прийняття рішень.	2
17	Лотереї та дерева рішень. Теорія раціонального вибору. Лотерея. Процедура побудови та згортання дерева рішень. Аналіз дерева рішень. Парадокс Алле. Теорія перспектив.	2
18	Методи колективних рішень.	2

<p>Задача прийняття колективних рішень. Метод голосування. Правило відносної більшості. Правило Борда. Правило Кондорсе. Голосування у кілька турів. Аксиоми справедливої схеми голосування. Теорема Ерроу. Медіана Кемені.</p>	
---	--

Комп'ютерні практикуми

Основні завдання циклу комп'ютерних практикумів:

- формування здатності до абстрактного мислення,
- формування здатності приймати обґрунтовані рішення,
- формування здатності використовувати сучасні методи математичного моделювання об'єктів, процесів і явищ, розробляти моделі й алгоритми чисельного розв'язування задач математичного моделювання, враховувати похибки наближеного чисельного розв'язування професійних задач,
- формування здатності до системного мислення, застосування методології системного аналізу для дослідження складних проблем різної природи, методів формалізації та розв'язування системних задач, що мають суперечливі цілі, невизначеності та ризики,
- формування вмінь застосування методів штучного інтелекту для комп'ютерного вирішення когнітивних задач, в умовах неповноти, неточності та суперечливості знань про об'єкт дослідження, а також для розв'язання задач без чіткого заданого алгоритму,
- самостійна розробка і створення програм з метою вирішення практичних задач прийняття рішень та управління, прогнозування тощо.

№ з/п	Тематика практичних робіт	Кількість год
1	Базові визначення теорії рішень. Поняття: альтернатива, критерії, переваги та ін. Класифікація задач прийняття рішень. Однокритеріальні та багатокритеріальні задачі.	2
2	Порівняння альтернатив за одним критерієм. Порівняння показників. Обчислення значення критерію кожної альтернативи. Визначення «найкращого» показника. Представлення результатів у декількох виглядах.	2
3	Порівняння альтернатив за декількома критеріями. Частина 1 Альтернативи з заданими властивостями. Шкали оцінок за критеріями. Непорівняні альтернативи. Оптимізація за Парето.	2
4	Порівняння альтернатив за декількома критеріями. Частина 2. Визначення множини Парето. Порівняння альтернатив за декількома критеріями. Визначення неконкурентоздатних альтернатив. Графічне визначення множини Парето.	2
5	Ранжування альтернатив методом рядкових сум. Частина 1. Визначення альтернативи та ознаки з числовими та якісними характеристиками. Будувати граф бінарних відносин.	2
6	Ранжування альтернатив методом рядкових сум. Частина 2. Використовувати метод рядкових сум для визначення найкращої альтернативи.	2

7	Метод аналізу ієрархій Сааті. Частина 1. Визначення найкращої альтернативи за деякою кількістю альтернатив. Знайти наближені значення елементів власних векторів. Описати пріоритети критеріїв та альтернатив.	2
8	Метод послідовних поступок. Використання функції «Пошук рішень». Визначити оптимальне рішення за двома критеріями. Визначити оптимальне рішення з декількома обмеженнями. Графічно показати рішення задачі з цільовою функцією та областями обмежень.	2
9	Модульна контрольна робота.	4
10	Прогнозування у задачах прийняття рішень. Використання методів прогнозування для прийняття рішень. Прийняття рішень за умов нечіткої вихідної інформації.	2
11	Динамічне програмування. Частина 1 Розв'язання задач оптимізації. Принцип оптимальності Белмана. Повний перебір. Жадібний алгоритм. Динамічне програмування.	2
12	Динамічне програмування. Частина 2. Побудова довільної матриці за допомогою програмного середовища. Програмно реалізувати визначення оптимального маршруту за методом динамічного програмування.	2
13	Модифікований метод оптимальної зупинки. Частина 1 Загальна схема методу оптимальної зупинки. Визначити абсолютного лідера окремого експерименту за максимальним значенням критерію.	2
14	Модифікований метод оптимальної зупинки. Частина 2 Генерувати масиви чисел за допомогою програмного середовища. Визначити абсолютного лідера окремого експерименту за максимальним значенням критерію. Розв'язок задачі примхливої нареченої.	2
15	Прийняття рішень в умовах конфлікту. Математична основа теорії ігор. Гра з нульовою сумою. Чисті стратегії гравців. Вибір оптимальної стратегії. Сідлові точки.	2
16	Створення програми для розв'язку матричної гри. Частина 1 Навчитись створювати платіжну матрицю довільного розміру, елементи якої заповнюються довільними числами. Обробка платіжної матриці та визначення ціни парної гри з нульовою сумою. Визначити нижню та верхню ціни гри.	2
17	Створення програми для розв'язку матричної гри. Частина 2 Визначити наявність або відсутність в матриці сідлової точки (точок). При можливості провести спрощення матриці. Навести розв'язок матричної гри графоаналітичним методом.	2

6. Самостійна робота студента

(підготовка до аудиторних занять, проведення розрахунків за первинними даними,

отриманими на лабораторних заняттях, розв'язок задач, написання реферату, виконання розрахункової роботи, виконання домашньої контрольної роботи тощо):

№ з/п	Види самостійних робіт	Кіль-ть год
1.	Опрацювання теоретичного матеріалу, розглянутого на лекціях	26
2.	Розв'язок задач і проведення розрахунків за тематикою практичних	26
3	Підготовка до екзамену	14
4.	Підготовка до написання РГР	12
Разом		78

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять

Відвідування лекційних і практичних занять не є обов'язковим. Однак, студентам рекомендується відвідувати заняття, оскільки на них викладається теоретичний матеріал, оцінюється рівень його засвоєння в ході усного опитування, розвиваються уміння і навички, необхідні для виконання завдань в рамках самостійної роботи.

Система оцінювання орієнтована на отримання балів за активність студента, а також виконання завдань, що здатні розвинути практичні уміння та навички.

Пропущені контрольні заходи

Практичні роботи, що подаються на перевірку з порушенням терміну виконання, але до терміну виставлення поточної атестації (або іспиту), оцінюються зі штрафними балами (протягом воєнного часу штрафні санкції не застосовуються).

Практичні роботи, що подаються на перевірку з порушенням терміну виконання та після терміну виставлення поточної атестації (або екзамену), не оцінюються.

Порушення термінів виконання завдань та заохочувальні бали

Заохочувальні бали		Штрафні бали*	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Активна участь в ході усних опитувань і	+1 бал	Порушення термінів виконання практичних робіт (за кожну таку роботу)	-1 бал
Участь у міжнародних, всеукраїнських та/або інших заходах або конкурсах за тематикою навчальної дисципліни	+5 балів	Несвоєчасне написання модульної контрольної роботи	Від -2 до -8 балів (залежить від терміну здачі)

* якщо контрольний захід був пропущений з поважної причини (хвороба, яка підтверджена довідкою встановленого зразку) та протягом воєнного стану в країні – штрафні бали не нараховуються.

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського". Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”. Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Студент має право оскаржити результати контрольного заходу згідно затвердженого положення Про апеляції в КПІ імені Ігоря Сікорського (затверджено наказом №НОН/128/2021 від 20.05.2021 р.) - <https://osvita.kpi.ua/index.php/node/182>

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна “Теорія вибору альтернатив” може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами, окрім студентів з серйозними вадами зору, які не дозволяють виконувати завдання за допомогою персональних комп’ютерів, ноутбуків та/або інших технічних засобів.

Дистанційне навчання

Дистанційне навчання відбувається через Платформу дистанційного навчання “Сікорський”/“Google клас”.

Список курсів пропонується викладачем після виявлення бажання студентами (оскільки банк доступних курсів поновлюється майже щомісяця).

Виконання контрольних заходів може здійснюється під час самостійної роботи студентів у дистанційному режимі (з можливістю консультування з викладачем через електронну пошту, соціальні мережі).

Навчання іноземною мовою

Навчання англійською мовою здійснюється лише для студентів-іноземців.

За бажанням студентів, допускається вивчення матеріалу за допомогою англійськомовних онлайн-курсів за тематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Система оцінювання (поточний контроль):

№ з/п	Контрольний захід	%	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
1	Практична робота	40	5	8	40
2	Модульна контрольна робота	10	10	1	10
3	Розрахунково-графічна робота (РГР)	10	10	1	10
4	Екзамен	40	40	1	40
	Всього				100

Здобувач отримує допуск до екзамену, якщо протягом семестру :

- виконав, завантажив звіти в гугл-клас і захистив всі практичні роботи, модульну контрольну роботу (МКР) та розрахунково-графічну роботу (РГР);
- має підсумковий рейтинг за семестр не менше 30 балів.

Зі здобувачами, які не виконали всі умови допуску до екзамену та мають рейтингову оцінку менше 30 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, на останньому за розкладом занятті з дисципліни в семестрі, викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи або співбесіди.

Після виконання залікової контрольної роботи, якщо оцінка за залікову контрольну роботу більша ніж за рейтингом, здобувач отримує оцінку за результатами залікової контрольної роботи.

Якщо оцінка за залікову контрольну роботу менша ніж за рейтингом, застосовується "жорстка" РСО – попередній рейтинг здобувача (за винятком балів за реферат) скасовується і він отримує оцінку з урахуванням результатів залікової контрольної роботи. Цей варіант формує відповідальне ставлення здобувача до прийняття рішення про виконання залікової контрольної роботи, змушує його критично оцінити рівень своєї підготовки та ретельно готуватися до заліку.

Календарний контроль (КК) – провадиться двічі на семестр (8-й та 14-й тиждень) як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Метою проведення календарного контролю є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу студентами.

Семестрова атестація студентів

провадиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Метою проведення календарного контролю є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу студентами.

Умови отримання	Критерій	Перший КК	Другий КК	
позитивного результату з календарного контролю	Термін календарних контролів	8-ий тиждень	14-ий тиждень	
	Поточний рейтинг	≥ 15 балів	≥ 30 бали	
	Виконання практичних робіт	№№ 1-4	+	-
		№№ 5-8	-	+
	МКР	Оцінено МКР	+	
	РГР	Оцінено РГР	-	+

Результати оголошуються кожному студенту окремо у присутності на контрольному заході або в дистанційній формі (е-поштою, в системі "Сікорський"). Також фіксуються в системі "Електронний кампус".

Необов'язкові умови допуску до заліку:

1. Активність на практичних заняттях.
2. Позитивний результат першої атестації та другої атестації.
3. Відвідування лекційних занять. Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка за університетською шкалою
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре

84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Залік проводиться згідно ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ КПІ ІМ. ІГОРЯ.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Перелік питань для підготовки до екзамену наведено у Додатку 1.

Дистанційне навчання через проходження додаткових онлайн-курсів за певною тематикою допускається, за умови погодження зі студентами.

У разі, якщо невелика кількість студентів має бажання пройти онлайн-курс за певною тематикою, вивчення матеріалу за допомогою таких курсів допускається, але студенти повинні виконати всі завдання, що передбачені програмою навчальної дисципліни.

Список курсів пропонується викладачем після виявлення бажання студентами, оскільки банк доступних курсів поновлюється майже щомісяця.

Студент надає документ, що підтверджує проходження дистанційного курсу (у разі проходження повного курсу), або надає виконані практичні завдання з дистанційного курсу та, за умови проходження усної співбесіди з викладачем за пройденими темами, може отримати оцінки за контрольні заходи, що передбачені за вивченими темами.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено:

старшим викладачем кафедри біомедичної кібернетики к.т.н. Піднебесною Галиною Анатоліївною, професором кафедри біомедичної кібернетики д. т. н. Файнзільбергом Леонідом Соломоновичем.

Ухвалено кафедрою біомедичної кібернетики (протокол № 18 від 24.06.2024) .

Погоджено Методичною комісією ФБМІ (протокол № 9 від 26.06. 2024).

*Додаток 1 до силябусу дисципліни
“Теорія вибору альтернатив”*

Перелік питань для підготовки до екзамену

- 1 Обґрунтувати базові визначення теорії рішень (альтернатива, критерії, переваги та ін.).*
- 2 Навести класифікацію задач прийняття рішень.*
- 3 Охарактеризувати критеріальну мову. Однокритеріальні та багатокритеріальні задачі.*
- 4 Охарактеризувати зведення багатокритеріальної задачі до однокритеріальної.*
- 5 Обґрунтувати альтернативи з заданими властивостями.*
- 6 Навести множину Парето.*
- 7 Охарактеризувати метод умовної оптимізації.*
- 8 Обґрунтувати оптимізацію за пріоритетом критерія.*
- 9 Порівняти бінарні відношення та їх властивості.*
- 10 Навести способи задання бінарних відношень.*
- 11 Обґрунтувати структурування альтернатив методом строкових сумм.*

- 12 Охарактеризувати структурування альтернатив на основі сукупності критеріїв.
- 13 Навести єдину порядкову шкалу.
- 14 Обґрунтувати метод Електра.
- 15 Охарактеризувати метод аналізу ієрархій (метод Сааті).
- 16 Охарактеризувати багатокритеріальну оптимізацію та її особливості.
- 17 Порівняти підходи до багатокритеріальної оптимізації.
- 18 Навести звуження множини альтернатив.
- 19 Обґрунтувати метод згортання критеріїв та його недоліки.
- 20 Охарактеризувати метод виділення головного критерію.
- 21 Обґрунтувати метод послідовних поступок.
- 22 Охарактеризувати метод динамічного програмування. Принцип оптимальності Белмана.
- 23 Навести загальну схему рішення задач методом динамічного програмування.
- 24 Навести загальну схему методу оптимальної зупинки (задача «Розбірлива наречена»).
- 25 Порівняти прийняття рішень в умовах конфлікту.
- 26 Обґрунтувати математичну основу теорії ігор. Гра з нульовою сумою.
- 27 Навести чисті стратегії гравців. Вибір оптимальної стратегії.
- 28 Порівняти нижню та верхню ціни гри.
- 29 Обґрунтувати матричну гру з сідловою точкою.
- 30 Навести властивості сідлових точок.
- 31 Охарактеризувати змішані стратегії в теорії ігор.
- 32 Охарактеризувати оптимальну змішану стратегію (надати визначення та вказати її властивості).
- 33 Обґрунтувати платіжну матрицю та методи її спрощення.
- 34 Охарактеризувати рішення матричної гри 2x2 в змішаних стратегіях.
- 35 Охарактеризувати загальне рішення матричної гри.
- 36 Охарактеризувати рівновагу за Нешем. Дати визначення.
- 37 Охарактеризувати основи теорії статистичних рішень.
- 38 Обґрунтувати метод мінімізації серельного ризику.
- 39 Охарактеризувати метод Лапласа.
- 40 Обґрунтувати метод Вальда.
- 41 Охарактеризувати метод Гурвиця.
- 42 Обґрунтувати метод Севіджа.

*Додаток 2 до силабусу дисципліни
“Теорія вибору альтернатив”*

Перелік питань для модульної контрольної роботи

З кредитного модуля заплановано проведення однієї модульної контрольної роботи (МКР).

Основна ціль МКР: перевірка ступеню засвоєння студентами лекційного матеріалу, одержаних на комп'ютерних практикумах знань та умінь за темами, що виносяться на контрольну роботу.

Перелік питань:

- Розділу 1. Загальні основи теорії прийняття рішень. (Тема 1. Базові поняття та означення. Тема 2. Критеріальна мова опису альтернатив. Тема 3. Бінарні відношення);
- Розділу 2. Багатокритеріальний вибір альтернатив. (Тема 1. Специфіка багатокритеріальної задачі. Тема 2. Математичні основи методу Сааті та методу динамічного програмування. Тема 3. Прийняття рішень в умовах конфлікту. Тема 4. Методи розв'язування матричної гри. Тема 5. Елементи теорії статистичних рішень),
- Розділ 3. Методи прийняття колективних рішень. (Тема 1. Теорія раціонального вибору. Тема 2. Оптимальні моделі прийняття колективних рішень)

Рекомендації щодо виконання індивідуального семестрового завдання

З навчальної дисципліни рекомендовано проведення індивідуального семестрового завдання у формі **розрахунково-графічної роботи (РГР)**.

Основна ціль розрахунково-графічної роботи – вирішення та реалізація студентами практичних задач з медичної діагностики на основі теоретичного матеріалу, розглянутого на лекціях та самостійно вивченого теоретичного матеріалу.

Контроль за виконанням проводиться у два етапи:

- 1) попередня перевірка правильності письмового розв'язку задач та прикладів;
- 2) захист розрахунково-графічної роботи (усний).

Обсяг індивідуального завдання

Завдання містить: титульний аркуш, зміст, вступ, анотацію, основну частину, висновки, список використаних джерел, додатки з допоміжним матеріалом (на які посилаються в роботі), у разі потреби – презентація захисту.

Обсяг завдання становить 15-17 сторінок стандартного (А-4) аркушу машинописного тексту з використанням комп'ютерної техніки. Сторінки на список використаних літературних джерел, додатки до завдання не зараховуються, хоча вони й мають спільну нумерацію з іншими його частинами.

Оформлення розділів та послідовність висвітлення матеріалу

Зміст звіту вміщує заголовки всіх його структурних частин у тій послідовності, в якій вони подаються в тексті з визначенням сторінки, на якій вони розпочинаються.

Зразок оформлення змісту роботи наведено у додатку 2.

У вступі (1-2 сторінки) відобразити актуальність індивідуального завдання:

3. Обґрунтувати завдання за даними вітчизняної та зарубіжної науково-технічної літератури;
4. Обґрунтувати актуальність обраної проблематики та основних рішень.

В анотації (1-3 сторінки) стисло відобразити загальну характеристику та основний зміст індивідуального завдання, яка містить:

- Відомості про обсяг роботи, кількість ілюстрацій, таблиць, додатків і літературних найменувань за переліком використаних джерел;
- Мету індивідуального завдання, використані методи та отримані результати;
- Перелік ключових слів (не більше 20).

В основній частині роботи (10-12 сторінок) розкриваються методи виконання завдання та розділи з яких вона складається (данні до завдання, етапи виконання, остаточний результат).

У висновках (1-2 сторінки) стисло, переважно у формі тез або нерозгорнутих і лаконічно сформульованих тверджень зазначається, що зроблено під час виконання завдання, які висновки отримав студент, подано практичні рекомендації щодо вдосконалення певного аспекту дослідження.

Список використаних джерел містить опрацьовані студентом вітчизняну та зарубіжну літературу та науково – методичні джерела, на які він посилається у своїй роботі.

Зразок оформлення списку використаних джерел наведено.

Додатки містять наочні, графічні, розрахункові матеріали тощо.

Презентація містить не менше 7 слайдів (не враховуючи титульного листа та «Дякую за увагу»):

1 лист – Титульний аркуш, де зазначається факультет, кафедра, тема індивідуального завдання, група, виконавець, та викладач (керівник індивідуального завдання);

2 лист – перелік поставлених задач до роботи;

3-5 лист – проведений аналіз та отримані результати з завдання;

6 лист – висновки з виконаної роботи (за принципом «поставлена задача (лист 2)» - «виконана задача»);

7 лист – «Дякую за увагу».

Технічне оформлення індивідуального завдання

1. Робота, що подається викладачеві, має бути акуратно оформлена.
2. Текст матеріалів роботи необхідно надрукувати за допомогою комп'ютера та принтера на одній сторінці стандартних аркушів білого паперу форматом 210 x 297 мм (A4). Використовують шрифт Times New Roman текстового редактора Word, розміру 14 з полуторним міжрядковим інтервалом. Мінімальна висота друкованого шрифту – 1,8 мм. Кожна сторінка друкованої роботи має містити приблизно 1800 знаків (28-30 рядків по 62-65 знаків у рядку, враховуючи знаки пунктуації та пробіли між словами). Текст друкованої роботи повинен мати поля з розмірами: зліва – не менше 25 мм, справа – не менше 1,5 мм, знизу та зверху – не менше 20 мм.
3. Сторінки роботи мають бути пронумеровані. Першою є титульна сторінка, але на ній номер сторінки не ставиться, а нумерацію розпочинають з 2-ї сторінки. Номер сторінки ставлять у правому верхньому куту сторінки без крапки. Кожний розділ роботи розпочинають з нової сторінки, це також стосується вступу, висновків, списку літератури та додатків. На верхньому полі сторінки обов'язково вказується назва відповідної частини роботи (вступ, висновки тощо) або порядковий номер і назва розділу.
4. Всі наведені в роботі таблиці та рисунки мають бути пронумеровані, підписані та пояснені в тексті. Підписи та нумерацію розміщують під (поряд з) ними, на цьому ж боці сторінки.
5. Список джерел літератури - не менше 10. В тексті роботи мають бути посилання на всі наведені в списку джерела літератури. Нумерація джерел літератури в списку - в порядку того, як посилання на них з'являються в тексті.
6. Лістинг програмного коду подається в додатку.